

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lvdovici Carrionis Antiquarvm Lectionvm Commentarii III

Carrion, Louis

Antverpiæ, M D LXXVI

Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70907)

num librum facile conficiet . vt de Agellio interim nihil dicam . quod & nobis etiam difficile non erat ; nisi, abiecto verborum mundo, Antiquas lectiones scribere, easque nude & simpliciter proponere mallems. Ne tamen nostra profundere, potius quam liberaliter donare, videamur, & ea re ingrata sint : pax.

LVDOVICI CARRIONIS
ANTIQUAR. LECTION.

COMMENTARIVS.

SECUNDVS.

Antistare. pausa. congressionem factum est. contumelia factum itur. rem praesatio futurum. inimicos dicturum. copias occupatas futurum. Deos benefasturum. in Quadrigario glossata inducta. eius, Nonij item Agellij, diuersis locis castigatio.

CAPIT I.

. Claudius. Quadrigarius, praeclarus annalium scriptor, & à veteribus laudatus, bellum, quod fuit P. R. cum Gallis, vt cetera gentis illius omnia, longè difficillimum, libro suorum primo, simplice quidem & incomta orationis antiquae suauitate, purissime tamen atque illustrissime complexus est: in eoque causam, qua T. Manlio cognomen Torquati fuit, verbis elegantibus, vt tamen

D 3

men

58
 men hodie sunt, varie corruptis, explicavit. quae
 primū vti nunc leguntur, deinde vero vti legi
 debent, ex libro Bullidiano, è quo nonnulla in
 historijs Sallustianis olim emendare memini, hoc
 adscribam. Cum, inquit, interim Gallus quidam, mo-
 dū praeter scutū & gladios duos, torque atque armi-
 lis decoratus processit: qui & viribus, & magnitudine,
 & aetate, simulque virtute ceteris antestabat.
 lego: antestabat. de quo verbo posteriū dicemus.

Is maxime proelio commoto, atque virisque sum-
 mo studio pugnantis, manu significare coepit, vti-
 que ut quiescerent pugnare. pugnae facta pausa est.
 lego: significare coepit, vti que quiescerent pugnare, fa-
 cta pausa est. alia sum à glossemate.

Exemplo silentio facto eum (lego, cum) voce ma-
 xima in clamat; si quis secum depugnare vellet, vti pro-
 dired. nemo audebat propter magnitudinem, atque im-
 manitatem facies. deinde Gallus irridere coepit, atque
 linguam exsertare. id subito perditum est quidam
 T. Manlio, summo genere nato, tantum flagitium ci-
 uitati accidere. Lego: accedere. sic alibi: si quae ta-

Agell. li. I.
 cap. VI.
 Idem li. IX
 cap. XII.

men molestiae accidere nonnumquam viderentur. le-
 gendam: accedere. deinde: è tanto exercitu neminem
 prodire. is, ut dico, processit; neque passus est virtutem
 Romanam à Gallo turpiter spoliari: scuto pedestri, &
 gladio Hispanico cinctus, contra Gallum confisit.
 vetus liber; gladio spanico confisit contra Gallum.
 vocem illam, spanico, apite truncatam esse ex illi-
 mo. cetera, antiqua lectio recta est. vetu magna ca
 congressio in ipse ponte utroque exercitu inspectante
 facta est. lego, eam congressionem, in ipso ponte, vtro-
 que exercitu inspectante factum est: rationem emen-
 dationis hoc extremo capite redditurus. ita, vt
 ant

Ant. Muret
 Variae Lectiones
 LIII
 25

ante dixi, constiterunt, Gallus sua disciplina scuto
 proiecto cantabundus; Manlius animo magis quam
 arte confusus. scutum scuto percussit; atque statum
 Galli conturbavit, dum se Gallus iterum eodem pacto
 constituere studet: (vet. cod. studeret.) Manlius ite-
 rum scutum scuto percutit: atque de loco certo iterum
 hominem deicit. scribo: atque de loco iterum dominum
 deicit. alia illa voce, quae huc irrepserat, eiecit.
 eo pacto ei sub Gallicum gladium succussit; atque Hi-
 spanico pectus hausit. dein continuo humerum dexte-
 rum eodem concussu incidit; neque recessit vsquam,
 donec subuertit, ne Gallus impetum istum (vet. cod. iste
 istius) haberet. ubi eum evertit: caput praecidit, tor-
 quemque detraxit; eamque sanguinolentam sibi in
 collum imponit. vetus codex; eumque sanguinolen-
 tum sibi imponit: alijs amputatis. quae tamen scri-
 ptura, cum Nonio manifeste, eamque sanguinolen-
 tam sibi in collum ponit, legenti aduersetur; mihi
 quidem non est certa. illud pro comperto habeo,
 in Nonio numerum annalis Quadrigarij, qui il-
 linc excidit, reponendum; atque ita legendum:
 Claudius Quadrigarius annalium libro primo. Ci-
 cero certe pro libro Bullidiano facit, dum ita scri-
 bit: Atque hic T. Manlius is est, qui ad Anienem,
 Galli, quem ab eo provocatus occiderat, torque detra-
 hit, cognomen inuenit, deinde: quo ex facto ipse poste-
 riorum eius Torquati sunt cognominati. haec tamen
 Quadrigarius. Quod autem in vetere libro esse
 monui, eam congressionem factum est; hoc etsi no-
 num, aut potius antiquum, genus loquendi, &
 plerisque inauditum: eo tamen loco retinendum
 esse censeo. multa enim sunt eiusmodi in anti-
 quis scriptoribus, quae exemplo non carerent,
 nisi,

Nonius,
Torquis.Cicero lib.
III. de
Officijs.

nisi, exemplo pessimo superioris aetatis homines
ea subuertissent. Neque vero, ut ego ratiocinos,
paulo proprius abest à vero, librariorum veterem si-
bique parum notam loquendi rationem in no-
uam & ubique celebrem commutasse, quam co-
tra fecisse. tale est eadem hac oratione; magnitu-
do atque immanitas facies: tale apud Catonem ora-

Agell. li. i. tione pro se contra C. Cassium: *Contumelia mihi*
cap. XIV. *factum itur.* tale etiã, quod magis huc facit, apud

Ciceronem, *rem praesidio futurum*; apud Gracorum
Ciceronem, *Q. Popillio circum conciliabula,*
v. in Ver- *mico dicturum*: apud eundem hunc *Quadrigaria*
rem. *annalium, centesima quinquagesimo, item, duode-*

Agell. li. i. *cesimo* (sic enim apud Agellium in veteribus libris
cap. VII. *legi video) hostium copias occupatas futurum, &*
Deos bonis bene facturum, in quibus omnibus, fu-
turum, facturum, dicturum, &c. ita ponuntur, ut
apud Gracos omnibus numeris generibusque si-
ne discrimine attribuuntur *τοιμασει, εσθηται, λεγει*
& similia.

Bambalo. Vellidis. balatro. balatus. Cicero,
Glossarius, & Adamantius Mar-
tyrius, restituti.

C O P V T I I.

Cicero Phi-
lip. III.

SI Aricinam uxorem non probas, cur probas Tu-
sculanam? quamquam huius sanctissimae femi-
nae atque optinae pater, M. Attius Balbus, in pri-
mis honestus, praetorius fuit: tuae coniugis bonae fu-
minae, locupletis quidem certe, Bambalio quidam pa-
ter, homo nullo numero, nihil illo contemnis; qui pro-

Ant. Mureti
Varia Lectoria
LII
28

pter haesitantiam linguae, *Stuporemque cordis, cognomen ex contumelia traxerit.* Verba sunt Ciceronis, de nescio quo M. Fundo, Antonij iiii-viri socero. in quibus, quod eum propter haesitantiam linguae, & mentis stuporem, Bambalionem cognominatum fuisse, scribit: mihi quidem Sibyllinum est oraculum. quod tamen utcunque interpretari conabor. Itaque, quod sine fraude liceat, in illis verbis Tullij, *Bambalo*, potius quam, *Bambalio*, scribendum censeo. qua voce haecenus, opinor, ignorata quid significetur, vetustissimus grammaticus Adamantius Martyrius, libello de nomine & prima nominis syllaba apud Casiodorum, declarabit: si tamen eius verba, ut a me, partim ex ingenio, partim ex diuersorum librorum collatione, sunt emendata, proferantur. *Illa quoque,* Casiodorus Orthographia. *inquit, nomina, quorum secunda syllaba in a littera desinit, per h mutam scribuntur; ut, Bambalo, βαμβάλος, bacca, βαλαθρο, ασωλος, balatus, βαλαχιδμος, barathrum, ac talia. & infra: Bam etiam vocalibus alijs interuenientibus in prima syllaba nullius nominis enuntiaris cognoui: nisi in glossematibus; Bamnum, βαμβανιον, atque Bambalo, βαμβάλος: quae per h, mutam scribuntur.* In libro Francisci Martini, omnis antiquitatis & humanitatis scientia valde ornati, cuius immatura morte abrepti memoriam, pro eo ac debeo, sancte veneror & colo, scripta erat; *ambulo*; aliaque valde mendose. quae ex fragmento libri Gēblacensis in paucis pagellis reliquo, alia, in frustra minima distracto, ita, ut edenda oro, legenda didici. Et sane scriptor ille, Graecam earum vocum interpretationem ex considianis Glossarijs, ut appellat alibi, desumpsit; hodieque in optimo illo,

quem nuper Henricus magno litterarum bono
 prouulgauit, pleraque legitur, nisi quod nonnul-
 la in eo vitiosa sunt. Glossarius Graecus: *βαλλή-
 Vampal*, scribe. *Vambalo*, *ἀσθλος*, balathro: *βαλλή-
 μος*, ballatus, ballatum. *βλήχην* balatus. Glossarius
 Latinus: *balatus*, *βλήχμος*. sed de eo alias dicendum
 erit. quod igitur is M. Fundus haesitaret lingua,
Bambalo, dictus est. notum est enim Graecos a-
 densiore in uerbis concursu mutarum, vehemen-
 ter abhorruisse, propter eum, quem uocant, *psel-
 lismum*. quia re etiam nonnullis uerbis, alioqui
 profus, usu & commercio hominum interdixe-
 runt. quale est, *πέπομπε*. quod *βομβώδη κόμῳ* effi-
 cere uideretur. quo illud etiam Comici *βομβώδη-
 βομβάζ* referendum est. de quibus ita mihi vi-
 detur.

*Argentum Romae quando signatum. Ento-
 pius, Fasti, Plinius, ea de
 re correcti.*

CAPVT III.

ARGENTVM Romae publice ex S. C. pau-
 cis, ante bellum Punicum primum, annis
 signari coepisse, cum antea appenso uti consue-
 uissent, inter omnes satis constat. quibus tamen
 Consulibus senatus id fieri oportere censuerit,
 Populusque R. uoluerit iusserit; plerique eorum,
 qui res Romanas nostra aetate litteris compre-
 henderunt, varie produunt. *Carolus Sigonius*, Italiae
 sol, qui princeps alijs ad Romanam historiam, in
 hanc lucem, è situ puluerulento, in quo oppressa
 misere iacebat, eruendam signum sustulit, *Q. Fabio*
Pictore

Ant. Mureti
 varia Lectorum
 LIII
 28

Pictore, L. Quintio Gulone, Consulibus, vult videri
 factum; deceptus, opinor, librorū, quibus vsus est,
 vitio. *Stephanis Pignus* vir doctissimus & his in re-
 bus mirandum in modum exercitatus, eumque
 secutus in Brūgensibus, *Consulum triumphorum*
Q. Romanorū fastis, noster *Goltzius*, alter in Græ-
 ca & Romana antiquitate inuestiganda *Varro*,
Q. Ogulnio Gallo, & *C. Fabio Pictori Consulibus*,
 id tribuere maluerunt. quos sane vt sequer, fa-
 cile sum adductus. primum enim *Fasti Graeci*,
Gallum & Pictorem; *Zonaras, Q. Gallum & Fabium*,
 hoc anno *Consules* prodiderunt. Deinde in iisdē
 illis *Goltzij Fastis*, duo nummi argentei videntur.
 quorum prior ab vna parte inscribitur: *C. Fabi.*
C. F. ab altera vero. *Ex A. pu.* quod ex argento
 publico interpretari soleo. vt ex his fortasse fuerit,
 qui tum primum Romae sunt signati. alterius
 nummi haec est inscriptio: *Q. OCV. CA.* *M*
 est, *Q. Ogulnius Calius*. ad hoc, *Eutropius* eof-
 dem *Coss.* eidem anno dedit. si tamen eius ver-
 ba scribantur, vti debent. *Quinto*, inquit *Gulo-*
ne & C. Fabio Coss. Picentes bellum commouere, &
ab insequentibus Coss. P. Sempronio, Appio Can-
dio victi sunt. vbi *Elias Vinerus*, cuius in di-
 uersos scriptores accuratae & meditatae com-
 mentationes sunt, in vetere quodam libro pro,
Gulone, exstare, *Gallinio*, testatus est. quod cau-
 sam errori, in alijs, quot edita fuerunt, libris de-
 disse existimauerim. postremo *C. Plinius natura-*
 li historia, cuius mendo foedissimo liberandi, Plinius liv. xxxiii. cap. lli.
 in hunc sermonem sum ingressus, idem sen-
 sit. verba sunt: *Argentum signatum est anno*
vrbis 10. lxxxv. Q. Fabio Coss. quinque annis
ante

ante primum bellum Punicum, quae in codice antiquissimo bibliothecae Cameracensis, ita perhibentur: *Argentum signatum est anno V. C. DIO. LXXXV. Q. O. C. Fabio. Cons.* vt nemini dubium esse possit, quin per singulas illas, *Q. O. Quintum Ogulnium* intelligere sit necesse: & prior ille numerus, *quadringentos* annos signet: vnde primore detracta nota, *quingentos*, fecere librarij. Iam vero de posteriore illo numero, res est incerta. nam etsi argentum signatum quinque ante bellum Punicum primum praeuerit, auctor Plinio: tamen *XXCIV*, supra *DIO*, an *XXCV*, fuerit annus, nihilo magis certum est: cum bellum Punicum partim anno *V. C. DIO. XXCIX*, alij *DIO. XXCIX*, nonnulli etiam *DIOXC* excitatum fuisse scribant. Igitur Plinius, quod initio volebam, hanc in modum corrigendus est: *Argentum signatum est anno urbis DIO. XXCV. Q. Ogulni C. Fabio Consulibus. Eutropius: Q. Ogulnio & C. Fabio Consulibus Picentes bellum commouere. in falsis vero Consules ita collocandi:*

Q. Ogulnius L. F. A. N. Gallus.

C. Fabius. C. F. M. N. Pictor.

Gallum enim Consulem maiorem, vt veteres loquebatur, fuisse, ex Plinio & Eutropio probatum est. qui error ex Antonij Centij elegantis & eruditi Iureconsulti falsis etiam tollendus est; in quibus eo anno Consules non recte ponuntur:

L. Quinctius Gulo, C. Fabius Pictor.

Eutropius
lib. v.

Magistri

Ant. Muret
Varia Lectione
LIII
23

Magistri conuuiorū, praefecti urbi, viri
 Consulares, regiones urbis. Lam-
 pridius & Sallustius,
 emaculati.

CAPVT IV.

PLVRIMVS olim fui, cum in alijs omni-
 bus, tum maxime in illustrandis inferioribus
 illis, & quasi minorum gentium historicis. neque
 vero me, quantum hinc profecerim, paenitet. nam
 praeter multa in ijs a nemine eorum haec us,
 quorum ad me scripta peruenerunt, intellecta,
 certe non explicata: octingenta etiam aut eo plu-
 ra grauisima errata sustuli. qualia sunt, quae nunc
 proferam. Lampridius Elagabalo Praefectum ur-
 bicum saepe post cenam ad potandum vocabat, adhi-
 bitis & praefectis praetorio; ita ut, si recusarent, ma-
 gistri eorum eos cogerent. voluit & per singulas vrbes,
 lenones praefectos urbi facere. & ut essent in vrbe
 xiv. & fecisset, si vixisset, promoturus omnes turpissi-
 mos & vltimae professioni homines. Non possum
 quin satyram Varronianam appellem, & Hercu-
 les tuam fidem, clamem. quae sunt haec verborum
 monstra, quibus ei sciendis vix illius, cuius fidem
 sum testatus, claua suffecerit praefecti praetorio,
 quorum prima dignitas est, magistratos habent?
 quos tandem illos? memoria? an scriniorum? an
 novos nescio quos, ab Elagabalo sibi appositos?
 sed quicumque tamen illi, cur praefectos potare
 compellant? nugae merae vocem, eorum, expun-
 gendam, & de conuiuio magistris locum ac-
 cipiendum didici; idque ante annos multos, in
 aduer-

aduersaria retuli. cuius rei testem habeo. *Franciscum Modium*, varia liberalium artium cognitione & omni virtutis genere praestantem, mihi carissimam familiaritate iunctum; aliosque non paucos, qui me, ut olim Carneadem Metrodorus perorabat, bene norunt. qua in eadem opinione *Lipsius* esse video, hominem beneficijs plurimis, iniuria nulla mihi cognitum, & primarum artium in hac nostra Belgica prope principem; vehementer, ut de alijs compluribus, ita de isto, idem utrique nostrum in mentem venisse gaudeo: & exactissimo diuini illius ingenij iudicio, contenturam meam probari, serio triumpho, pergamus ad alia: *voluit & per singulas vrbes leuissimos praefectos vrbi facere.* quae istae vrbes singulae, quibus praefecti fiant? aut quae istaec loquendi ratio, *per singulas vrbes praefectos vrbi facere?* nam de leuissimis vrbi praeficiendis, demusitanum ut illi flagitio hominis in mentem venerit, sed haec profecto certa sunt eorum somnia, quae frigida prohibentur. scripsit Lampridius: *Voluit & per singulas vrbes regiones praefectos vrbi facere.* quos Alexander Elagabali, cui in imperium successit, secutus consilium, in vrbes curatores, neque eos ex turpissimis & vltimae professionis hominibus, sed ex viris Consularibus mutauit. quod idem Lampridius his verbis, ut in editionibus sunt, corruptis, ut a me adducentur, integris, praedidit: *fecit Romae curatores vrbes XIV, sed ex Consularibus viris (vulgo, ex Coss. veros.) quos addire negotia Urbana cum praefecto vrbis iussit.* addit Lampridius: *& vti essent in vrbe XIV. error errorem trahit, superiora verba parum intel-*

Lampridius
Elagabalo.

Idem Alexander,
correctus.

Idem Elagabalo.

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
28

lecta, etiam ista inquinaverunt. scripsit Lampridius: Voluit & per singulas urbis regiones praefectos urbi facere, ut essent in urbe XIV; & fecisset si vixisset. fuissent itaque Romae XIV urbi praefecti: quia totidem nimirum eius regiones erant. totidem, inquam; non quod viro cuidam doctissimo excidisse miror, XVI. nam ut taceam P. Vitellorem ex professo ea de re scribentem, vltra decimam quartam nullam nominat. Plinius, Paulus I C. alij, idem sunt testati. Plinius quidem naturali historia: Moenia Romae colligere ambitu imperatoribus censoribusque Vespasianis anno conditae IOCCCXXVIII. p. ss. XIII. M. CC. complexa montes VII. ipsa dividitur in regiones XIV. Paulus vero libro singulari de officio praefecti Vigilum: deinde D. Augustus maluit per se huic rei consuli: nam salutem reipub. tueri, nulli magis credidit convenire, nec alium ei rei sufficere, quam Caesarem. itaque septem cohortes, oportunis locis, constituit, ut binas regiones urbis unaquaeque cohors tueatur. addatur Cornelius Tacitus. qui lib. annal. XIV Tactae, inquit, de caelo XIV. urbis regiones. Lampridiani loci emendationem primum ex illis eiusdem in Alexandro verbis, deinde ex quodam libro in quo erat, urbis regiones, erui. saepe enim accidere memineram, ut voces illae, regio &, legio, murum locum occuparent. & recens erat in animo meo, de verbis quibusdam Sallustianis, nuper primum eadem occasione deprauatis, indignatio. verba Iugurthino sunt: sed quoniam in has regiones per Leptitanorum negotia venimus. ubi cum in Plantiniana editione, cuius, ab homine improbo

& vix

Plinius lib.
III. cap. V

in fine capituli primi, & cap. III. de officio praef. Vigil.

& vix femidocto, factae, Plantinus auctoritatem merito defugit; neque epistolam illi ab eodem praefixam agnoscit: sed tamē in ea editione, cum operarum, aut illius, quem dixi, culpa, Legimus, expressum esset: reliqui, qui postilla Sallustium typis suis publicarunt, & correctionem nescio quam promiserunt; eandē ei maculā insidere passi sunt: tantū negotij est scriptores optimos labefacere.

Alius finisset iter. votum soluit. amplexus Olympum. nox contrahit alas. indelassato corde. pontibus inpositis. admonisse Iouem terris. tulit vestigia cursu. Maniliani versus castigati, & alterius cuiusdam vitium indicatum.

CAPVT V.

Manilius
lib. v. vers. i

MANILIUS lib. v.
Sic alius finisset opus, signisque relatis
Quis aduersa meant stercuarum numina quinq;
Quadringis & Phoebus equis, & Delia bigis,
Non ultra struxisset opus.

inepta his in versibus battologia. quid enim est aliud, non vltra opus intruere, quam opus finire? quam vitabis, si, veterem codicē secutus, scriberes:

Hic alius finisset iter. — caeloque rediret
cui illud conuenit:
non multo post:

Ibid. vers.
XVIII.

Araque Diuorum, cui vota resoluit Olympus.
scribe:

Ibid. vers.
LIX.

Araque Diuorum, cui votum soluit Olympus.
infra: *Maximus Orion, magnū complexus Olympus.*

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LII
28

Quo fulgente super terras, caelumque trabente,
 Et mentita diem nigras nox contrahit aras:
 Sollertes animos, velocia corpora finget,
 Atque agilem officio mentem, curasque per omnes
 inde relaxato properantia corde videre.

emenda: *Maximus Orion, magnumque amplexus
 Olympum,*

Quo fulgente super terras, caelumque trabente,
 Ementita diem nigras nox contrahit alas;
 Sollertes animos, velocia corpora finget,
 Atque agilem officio mentem, curasque per omnes
 Indelassato properantia corde videre.

deinde:

Hinc mihi Salmonæus, qui caelum imitatur in orbe *Ibid. vers. xci.*
 Motibus impositis, missisque per aera quadrigis;
 Expressisse sonum mundi sibi visus, & ipsum
 Admonisse Iouem terris de fulmine fingit.

Lege: Hinc mihi Salmonæus, qui caelum imitatur in
 orbe

Pontibus impositis, missisque per aera quadrigis,
 Expressisse sonum mundi sibi visus, & ipsum
 Admonisse Iouem terris de fulmine fingit.

fabula de ponte aereo, siue ferreo, in quem Sal-
 moneus quadrigas agitando fulmen Iouis imita-
 batur, vel paedagogis nota est: neque hoc loco re-
 ferenda. vt nec illa de Belierophonte explicanda:

Cui caelum campus fuerat, ter aequae, fretumque:
 Sub pedibus non vlla tulit vestigia campus: *Ibid. vers. c.*
 veruntamen, ita vt scribam, scribenda:

Sub pedibus non vlla tulit vestigia cursu.
 ficante dixit: Vixque rotis lenibus summum con-
 tingere campum

Vincentem pedibus ventos.

E tale

Calpurnii
eclog. 17.

tale est illud Calpurnii:

—Viridi sic exsultavit in arvo,

Tangeret ut fragiles sed non curvaret aristas.
quem poetam, Virgilio in illo scribendi genere
proximum, longo quidem intervallo, sed tamen
proximum, vna cū M. Aurelio Nemesiano mul-
tis mensis purgatum, & elegantibus scholijs illu-
stratum, noster *Modius*, elegantissimi ingenij iu-
venis & novem sororibus valde amicus, brevis in
lucem dabit. Sequitur:

Ibid. vs.
CVI.

—nec crede severat
*Frontis opus: signo, structos nec crede Catones,
Aut Brutum, atque parem Tarquinium & Ho-
ratia facta.*

His verbis mihi aqua haeret: & gratiam non vul-
garem à me inibit, si quis aliquando diuiniore, &
in conijciendo acutior veram horum versuum
emendationem afferet. quod ut fiat facilius, vete-
ris libri scripturam, licet a quoque prodigiose cor-
ruptam, & nullius sententiae, proponam:

—nec crede severat

*Frontis opus, signi structos in coda Catonis,
Abruptaque patri, Torquatum, & Horatia facta.*
de posterioribus non difficilis esset coniectura: de
prioribus difficillima. quod aenigma qui solue-
rit, esto

Campis dives Apollo Murinaeis.
nam, absque melioribus libris sit, praeter illum,
faciet nemo.

Alic

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
28

Alter amboue. Renat. Vegetius correctus.
item Labeo Antistius apud Agellum. a. a.
v. notae.

CAPVT VI.

EX TREMO eo senatusconsulto, de quo su-
pra diximus, Remp. aliquando magistratu
vniuerso, ijsue qui ad urbem essent: aliquando so-
lis' co s s. permitti solere vulgo notum est: & alio-
qui infiniti veterum scriptorum testantur loci. il-
lud forasse omnibus non ita est, obuiam, non
nunquam senatum decreuisse, vt vel abo
Coss. vel alter eorum, si eis videretur, provide-
rent, ne quid resp. detrimenti caperet. Verba Ve-
getij hac de re è Libro de arte militari I I I. vt
vulgata sunt, primum apponam: deinde, vt in
membranis scribuntur, subiungam; & hæc, quod
posui, verum esse eorum testimonio manifeste,
opinor, vincam. *Quod si, inquit, infinita multitu- Vegetius li.
do de fortissimis gentibus rebellasset: tunc nimia ne III, ca. I.*
cessitate cogente, duo duces, & duo exercitus mitte-
bantur, cum huiusmodi præcepta, vt prouiderent,
ne quid respub. detrimenti capiat Consules am-
Videtur ijs verbis nihil eorum subesse quae di-
co, & hæc frustra à me, afferri. sed profecto il-
lustris ille in primis scriptor, si quisquam alius,
ita militariter est dilaceratus, & in partes di-
uersissimas dissipatus, nihil propè vt sit in eo
quod sibi cohaereat, & non potius à seipso omni
ex parte dissideat. quod nos olim in eodem e-
mendato vberius declarabimus: & nunc, vera
loci istius apposita scriptura, nonnullam eius
significationem dabimus. itaque in optimo,
E 2 eoque

eoque sane quam vetusto Diuiae mei libro, ea
 sic perscribuntur. Quod si infinita multitudo ex fe-
 rocissimis gentibus rebellasset: tunc nimia necessitate
 cogente, duo duces & duo mittebantur exercitus, cum
 huiusmodi praecepto, ut provideant, ne quid respi-
 trimenti capiat, Consules, alter amboe. Quod vero
 in alio quodam, eoque etiam vetusto, scribi me-
 mishi; ambo alterue, vel, alter amboe: ab inepra-
 brariorum seu potius sciolorum interpretatione
 proficisci, prior, quem dixi, liber confirmat, & ve-
 terum, ijsdem in rebus aut certe similibus dece-
 nent, ostendit auctoritas. Cicero certe in Phi-
 lippica, cum de statua pedestri Seruio Sulpicio
 statuenda ex illius ordinis sententia disserit, ait
 senatui placere, uti C. Pansa, A. Hirtius Coss. alter
 amboe, si eis videtur, quaestoribus urbanis impo-
 rent, ut eam basim statuamque faciendam, & in re-
 stris statuendam locent. quin etiam in nostris lu-
 risconsultis, Labeo Antistius, eam virginem Ves-
 tem capi nefas esse scribit, cuius parentes alter am-
 boe seruitutem seruierunt, aut in negotijs sordidius
 deseruierunt. ut hanc inserim Agellij locum, vna
 etiam opera, emendemus. quid? quod paene me
 fugit scribere, eam senatusconsulti partem, singu-
 lis his litteris. a. a. V. olim notari consueuille?
 quod ex ijs, quae Valerio Probo, à nescio quo,
 adijciuntur, licet intelligere.

Agel. lib. I.
 cap. XII.

Ant. Mureti
 varia Lectorum
 LIII
 28

Mirus

Mimus componere in maius. celebrare in maius.

Sallustius apud Lactantium, item Lactantius alibi, emendati.

CAPVT VII.

MIMI vocem in veteribus scriptoribus plerisque omnibus superioris saeculi negligentia, dicam an imperitia? esse corruptam; & verbi alicuius sibi cognati, aut litterarum similitudine coniuncti, sedem occupare, iam pridem alij monuerunt: & verum esse, exemplis eam in re adductis, confirmarunt. Quibus nostram de Lactantiani cuiusdam loci emendatione opinionem, nunc adscribimus; eamque, vti testem extra ordinem interrogandum, huc allegamus. verba Lactantij sunt: *Quis haec ludibria non derideat, qui habeat aliquid sanitaris, cum videat homines, veluti mente captos, ea serio facere, quae si quis faciat in lusu, nimis lasciuus & ineptus esse videatur?* quo quidem loco, alium, nescio quem, librum paulo ista aliter perscripta habere; in eoque pro postremis illis, *nimis lasciuus, extare, minus sanus*: qui recognitioni Romanae, & editioni Plantiniana praefuerunt, restituti sunt. mihi tamen, qui verum amo, scriptura huiuscemodi nequit satisfacere: neque vero quisquam eorum, qui paulo diligentius in priorem illam lectionem, & Lactantij sententiam intuebuntur, ea sibi satisfieri patietur. quid igitur dicemus? quod res est. obseruatis nimirum litterarum vestigijs, & vna voce in paucis mutata, *minus lasciuus*, ibidem legendum videri: eamque vocis insolentiam, pro hominum semidoctorum

Lact. lib. I.
Institut. ca.
XXI.

capitulum, parum notā, Philosophi & Oratoris Christiani deprauandi fuisse. Quae quidem tam leuis vnus atque alterius litterae immutatio facit, vt ex eodem capite, eodem etiam scriptore, certe apud eundem scriptorem Sallustio, simile mendum, quod in editionibus passim omnibus haecenus statuit, neque à Romanis deprehensum est.

Idem eodem cap.

eadem nunc facilitate tollam. Hanc totam, inquit, opinionem quasi à poetis fictam Sallustius respuit; voluitque ingeniose interpretari cur altores Iouis dicantur Curetes fuisse; & sic ait: Quia principio intelligendi diuina fuerunt, vetustatem, et cetera, in maius componentes altores Iouis celebrasse. hic, componens, non, componentes, Iouis, non, Ioui, scribendum esse, res ipsa clamat. non enim voluit Sallustius à Curetib vetustatem, sed potius Curetum illud & inuentae & intellectae religionis factum, ab ipsa vetustate, in maius fuisse compositum. Quae eadem prope quendi ratione alibi Sallustius, eumque, in fallor, imitatus doctus poeta Claudianus vsi, in maius celebrare, dixerunt, Sallustius Iugurthino: Praeterea seditiosi magistratus vulgus exagitant, Metellum omnibus concionibus capitis arcessere, Marij virtutem in maius celebrare.

Claudianus Panegyri:

In maius celebrata ferant.

licet omnia rates

Aduentus

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
25

*Aduentus. Gentianus, principales officiorum
viri. Herodianus, Codex Iustiniani, Capitoli-
nus, & Solinus illustrati & correcti.*

CAPVT VIII.

Si quis est, qui commemoratione antiquita-
tis, exéplorumque prolatione, supra quã cui-
quam est credibile, delectetur: in ijs me libenter
esse fateor: neque quicquam veriu'dici posse exi-
stimo, quam aetatem hominis oportere, cum su-
periore aetate, memoria rerum veterum contexi.
Itaque dum historiam diligenter lego, & magna
mea cum vtilitate in ea verior: si qui sunt, qui se
fortiter in rep. gesserant, eos admiror & religiose
colo: neque quicquam eorũ famae, quam magnis
sibi laboribus pro rep. exhaustis confecerunt, volens
detrahi paucior. Quod meum solenne nunc vt ser-
uem; Consul Romanus, cuius memoria cum ipso
paene nomine interiuit, famam illustrabo: & ab
iniuria obliuionis, quantum potest, vindicabo.
profecto eorum virtus, qui praeclare, in rep. sunt
versati, meretur, vt nullo vnquam tempore no-
men fastis eximatur. Quis est autem qui *Aduenti*
Consulis, afflictæ reip. temporibus, valde lauda-
ti, vel fando nomen audiuerit? quẽ tamen prope
à sacra Romani imperi, maiestate afuisse, atque
impendentem ceruici suae, sub imperatorio no-
mine, calamitatẽ prudẽtia quadam declinasse, &
M. Opelio Macrino, qui tũ praefectus praetorio
fuerat, concessisse cuius facile probabo. Consu-
lem fuisse cum *M. Opelio Antonino Diadume-*
niano Augusti filio iterum anno v. c. *IOCCCLXXI*,
Cassiodorus, fasti Græci, fasti Cuspiniani, et si
E 4 prae-

praeter, *Aduentum*, nomen aut praenome, aliud
 praeterea nullum afferunt, idonei sunt auctores,
 cetera Herodianus expediet. qui historiarum li-
 bro IV. ἦσαν δὲ, inquit, αὐτῶ ἐπαρχοντες τοῦ στρατοῦ
 ὁ δὲ δύο, ὁ μὲν πρεσβύτερος πάντων τὰ μὲν ἄλλα ἰδιώτης, καὶ
 πολιτικῶν πραγμάτων ἀπείρους ἔχων, στρατιωτικὸς δὲ γρη-
 νήσσαι δειῶν, Ἀδελφός ὄνομα αὐτῶ ὁ δὲ ἕτερος Μακρίνος
 μὲν ἔχλειτο, τῶν δὲ ἐν ἀγορᾷ οὐκ ἀπείρους ἔχει, καὶ μιλι-
 τὰ νόμων ἐπισήμους. Et paullo post: αἰρούμεθα δὲ Βασι-
 λέα πρῶτον μὲν Ἀδελφόν, ὡς στρατιωτεκόντε, καὶ ἐπὶ τῶν
 οὐ φαῦλον γρημόδρον. ὁ δὲ γῆρας προϊσχύδρος, παρρησι-
 ού. μετ' ἐκείνον δὲ τὸν Μακρίνον πειθόντων αὐτοῦς γρημο-
 χων, οἱ καὶ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ Αντωνίου σωματώταται τε-
 νωνοὶ τῶ Μακρίνω γεγενῆσθαι ὑποπέδθησαν μετὰ τῆς ἐπι-
 νῆς τελευτῆς, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς εροῦμεθα.

Quo utroque loco Adēvelos, aut certe vna-
 posita littera Adēvelos, scribi, & Politianus, *Aduen-
 tus*, non *Adēventus*, interpretari debuit. quod
 nomen etiamnum integrum, et si alioqui non sine
 multa multorum sollicitatione, in principali quo-
 dam rescripto mansit. quod me auctore, vt sexcēta
 in Codice Iustiniano alia, quae in perpetuis no-
 stris ad illū notis explicabimus, retinebitur. Re-
 scriptū, quod dico, lib. Codicis IX. tit. LI. c. I. legi-
 tur: cui deest subscriptio, aequae atque inscriptio.
 nam quod hodie pro inscriptione est; rescripti
 caput, ni fallor, esse debet. quod ex ipsius rescripti
 verbis satis constat. quae sunt: *Imperator Antonius
 A. cum salutatus esset à Gentiano & Adūcto &
 Opelio Macrino praefectis praetorio clarissimis vi-
 ris, item amicis & principalibus officiorum & vrin-
 que ordinis viris, & processisset: oblatas est ei Iulianus
 Licinianus ab Aelio Vlpiano tunc legato in in-*
 sulam

Ant. Mureti
 varia Lectorum
 LIII
 28

fulam deportatus. tunc Antoninus Augustus dixit: Restituo te in integrum prouinciae tuae: & adiecit: vt autem scias quid sit in integrum restitui; honoribus & ordini tuo & omnibus tuis te restitua. Rescriptum, vt legendum iudicamus, proponimus. primum, Gentianus, quod nomen in Diocletianum mutari non oportet, fuit cum Pomponio Basso, Consul anno V. C. DCC CCLXIV. quo L. Septimus Seuerus Pertinax tublatus est: qui in Fastis Brugenſibus, librariorum, vt opinor, culpa, non recte, Gentianus, appellatur. quod ipsum in Iulij Capitolini Pertinace euenit. verba sunt: Denique aggressus cum Lollianus Getsanus Consularis, quod contra promissum faceret, necessitatis rationem accepit. scribe: Denique aggressus eum Lollianus Gentianus. q. c. p. f. necess. rat. accepit. de quo vetus haec est inscriptio.

Capitolinus
in Pertinace

Q. EPIDIO. L. F. POL. RVFO
LOLLIAN. GENTIANO
AVGVRI. COS. PR. COS. PROV.
ASIAE. LEG. LEG. PR. PR. PROV.
LVGDVNENSIS. COMITI
IMPP. SEVERI. ET. ANTONINI
AVGG. LEG. LEG. XX.

Neque illud quod in rescripto est, principalibus officiorum viris; cuiquam vitij suspicionem debet obijcere. nihil enim sunt aliud, principales officiorum viri, quam, principes officiorum. Idem Capitolinus in Antonino Philosopho: Et Verum quidem Marcus Capnam vsque profecutus amicis comitantibus e senatu, ornauit additis officiorum omnium principibus. De Aduento, quem nonnulli in Adimentum, vertere conati sunt, satis diximus. quae tamen dicenda

dicenda fuerunt, primum vt Herodianus emendaretur. deinde, vt rescripto sua verba seruarietur, & non nihil explicarentur. postremo vt Codicis Iustiniani orae, variarum lectionum ineptis operatae, tandem illis liberentur. quibus illud tam est addendum, in eodē illo rescripto, veteres libros pro *Iuliano Liciniano*, habere, *Hilario Liciniano*: vt etiam, *Aelio*, non, *Opelio*, & *restitui*, non, *restituere*: quae manifeste meliora sunt. Superest vt monēa apud Iulium Solinū, ipsa statim praefatione, *Aduenti*, nomen mutari non debere. cum illud in veteribus libris alij testentur reperiri: & ego de quatuor antiquissimis membranis, cum quibus prae eum scriptorem comparavi, idem habeam facti. quamquam Martino Antonio Delrio, iuueni supra aetatem erudito, & mihi fraterna amicitia, ex domestica consuetudine primū orta, deinde mea, de *Oxymia* illius indole & virtute, iudicio confirmata, amico, aliter aliquando, re fortassis non satis examinata, visum fuisse, non ignoro.

*Cultus cura. in fluctum ponere crines. reuocare
indis. morbus virtutis nomine. Leporem tollit.
pedibus pinsare manus, ludere sulco. dispo-
nere palmas. terrae spem credere in annua
vota. Manibus locis aliquam multis em-
culatus.*

CAPVT. IX.

SAEPER mihi Manilius est molestus: verecunde & ego vli. sed tamen siue mihi, siue illi, seu potius vtrique nostrum, hanc stat minuere molestiam. hoc tantum animo aegre est, quod, cum infini-

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

infinita ei adimam menda, plura tamen semper
restare comperior. Quod itaque in eo scribitur:

*Illis cura sui vultus, frontisque decorae
Semper erit; tortosque in flexum ponere crines;
Aut vndis reuocare, & rursus vertice denso
Fingere, & appositis caput emutare capillis,
Pumicibusque cauis horrentia membra potire.*

Manilius
lib. v. vers.
CXLVI.

emenda, si me, me autem? immo si veteres libros
audis:

*Illis cura sui cultus frontisque decorae
Semper erit; tortos in fluctum ponere crines,
Aut vndis reuocare comas, & vertice denso
Fingere.*

mox: *Naturae pudet, atque hauriat sub pectore caeco* ibid. vers.
CLIII.

Ambitio: & morbum virtutis nomine vitant.
corrige: — *& morbum virtutis nomine iactant.*
Notum enim est; virtuti vnicuique finitimum vi-
tium reperiri; & sub nomine virtutis frequenter
delitescere. deinde?

Septima pars Leporemque tollit: quo sidere natis ibid. vers.
CLIX.

Vix alas natura negat, volucrisque meatus.
scribe: *Septima pars Leporem tollit. q. s. n.*

sic posterius dixit:
Ultima pars magni cum tollitur ore Leonis. ibid. vers.
CLX.

Non longe abiero:
*Ille pilam celeri fugientem reddere planta,
Et pedibus pensare munus, & sedere saltu,
Mobilibusque citos ictus glomeratae lacertis.*

hic vitium non iam delitet, sed manifeste se pro-
dit. quo enim illud, *pensare munus* vt de numeris
interruptis nihil dicam. scribe:

Et pedibus pensare manus, & ludere fulco.
in quorū vtroque, qui antiquā eruditionē inesse
non

non intelligit, & pinfare manus, huc admittentem non videt; eo sane meretur mitti, ubi aliud pinfare doceatur. sequitur:

*Ille potens turba perfundere cuncta pilarum,
Per totumque vagas corpus disponere plantas:
Ut teneat tantos orbis, sibi que ipse recludat,
Et velut edoctos inbeat volitare per ipsum.*

scribo:

*— turba perfundere membra pilarum,
Per totumque vagas corpus disponere palmas.
iam enim de plantis ea, quae superius emendavi-
uimus, posuerat: utque de manibus loqueretur,
reliquum erat, subinde:*

*Nunc cancro victra canam: cui parte sinistra
Consurgunt ingulae, quibus aspirantibus ortus
Te Meleagre colunt.*

Ibid. vers.
CLXXIV.

leue vitium; nisi in grauisimo poeta sententiam edideret, quae sibi constabit, si scripseris:

— quibus aspirantibus ortus

Te Meleagre colunt.

infra:

Ibid. vers.
CCXLVII

*Nec solum terrae spem credit inania vota:
Annonae quoque vectigal, mercesque sequuntur.*

scribe:

*Nec solum terrae spem credit in annua vota.
Varie per hunc poemam vagamur; nec vno loco
confisimus. Neque vero quis existimet, ea, quae
nobis praetereunt, sana esse, & vitio nullo labo-
rare quin potius, quo plures morbos detegimus,
eo etiam plures & grauiore oculi, & à nobis praet-
eriri, vnumquemque volumus credere.*

Memoria

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
28

Memoria in Seneca desiderata. defectus supple-
tus. alia correcta. Thucydidis & Sallustij sen-
tentia.

CAPVT X.

CVM multa, inquit Seneca, iam mihi ex me de-
sideranda senectus fecerit, oculorum acidum retu-
derit, aurium sensum hebetauerit, neruorum firmitate
tem fatigauerit, inter ea, quae retuli, memoria est res,
ex omnibus partibus animi, maxime delicata & fra-
gilis; in quam primum senectus incurrit. hanc aliquan-
do in me floruisse vt non tantum ad vsum sufficeret,
sed in miraculum vsque procederet, non nego. nam duo
milia nominum recitata, quo ordine erant dicta, refe-
rebam: & ab his, qui ad audiendum praeceptorem no-
strum conuenerant, singulos versus a singulis datos, cum
plures quam ducenti efficerentur, ab ultimo incipiens
vsque ad primum recitabam. Nec ad complectendum
tantum quae vellem, velox erat mihi memoria, sed
etiam ad continendum, quae addeperat. nunc autem &
aetate quassata, & longa desidia, quae iuuenilem
quoque animum dissoluit, eo perducta est, vt, etiam si
possit aliquid praestare, tamen promittere non possit:
& diu ab illa nihil repetiri. Haec Seneca. cuius
de tam incredibilis & prope diuinae memoriae
fragilitate expostulatio vana poterat videri, nisi
ijsdem illis libris in signe nobis exemplum il-
lius reliquisset. verba eius sunt: Multas quaestio-
nes rhetorici & poetae Romani a Graecis dictas non
surripiunt, sed & pronocauerunt. Thucydidis senten-
tia est: δευοι γαρ ευπραξια συχρησαι και συσχιςσαι
τα εναντων ἀμαρτηματα. Sallustij: res secundae mire sunt
vitijs obtentui. Cum sit praecipua in Thucydide vir-
tus bre-

praefatione
in declama-
tionis.

Li. IX. de-
clam. I. &
Controuers.
li. v. contro.
XXV.

tus breuitas, hac cum Sallustius vicit, & in suis illius
castris, caecidit. nam in sententia Graeca, tam breui
quam saluo sensu detrahatur, δεινός, vel συγκρότητος, vel
εὐσχημότατος, vel ἐξοχῶς: constabit sensus, etiamsi non
aeque cōgruus, at tamen integer. at ex Sallustij senten-
tia nihil demi sine sensus detrimento potest. Titus
autem Livius tam iniquus Sallustio fuit, ut hanc ip-
sae sententiam & tamquam translata, & tamquam
corruptam dum transferretur, obijceret Sallustio: nec
amore Thucydidis facit, ut illum praeferat; sed lau-
dat, quem non timet. Locum Senecae non tantum
variō emendatum, sed & illis Graecis & quibusdam
etiam Latinis appositis auctiore, ex vetere libro,
quem olim à me doctissimus ille Fraciscus Mar-
tinius dono acceperat, perscripsi. Graeca autē sen-
tentia hodie nūquam in Thucydide comparat,
quid igitur? an hanc librorū illius partē perille
suspicet? minime vero. Senecae potius memoria
accusabo, qui haec apud Demosthenē legerit, &
paucis immutatis, Thucydidi dederit. sic enim
Demosthenes: Ἀλλ' οἷμαι νῦν μετὰ ἑπιτολίᾳ τοῦτο
καλοῦσθαι. αἱ γὰρ ἐστρατείας εἰναι συγκρότηται, καὶ συσχη-
μοτάτα πάντα ὀνειδῆ. εἰδὲ τι πλεονεξίᾳ τότε ἀκριβέστερον αὐτῶν
τ' ἐξετραθήσεται. Hoc enim necesse est faciamus, nisi
Demosthenē eadem ista à Thucydide, quae scriptus
sua illū manu descripsisse constat, velimus esse mu-
tuatū. Sallustij sententia est in oratione Lepidi li-
historiarū: Quare igitur tanto agmine atque animo
incedit? quia secundae res mirè sunt vitis obstru-
tibus labefactis, quam formidatus antea est, tam
contemnetur. cui sententia illud, Stultitiam patitur
tur opes, magnā partem simile esse, monuit inter-
pres Horatianus, & nos ad Sallustium notauimus.

Olympiaca
II.

Porphyrus ad
epi. XVII.
li. I. Horat.
li. I. histo-
ria.

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

Nisus grammaticus . Remmius Palaemon . oris infamia . Arnobius , Suetonius , Aelius Lampridius , castigati & explicati . Achilles Statij emendatio explosa .

CAPVT XI.

QVARTVS hic erit grammaticus, cui vitam & famam conseruabo; cuiusque nomen è verborum monitris, velut è sepulcro, educam. Arnobius ijs, quae supra attuli, verbis, Epicaudios, Verrios, Nifos, & Scauros nominat. Theodoros Canterus vir diligens & multae lectionis, *Gnifos*, pro, *Nifos*, scribendum contendit; eamque in rem, quicquid à Suetonio, de M. Antonio *Gnifone*, illustri imperatoris Iulij aetate grammatico, quem M. Cicero aliquando audiuisse dicitur, memoriae pròditum est, quasi videlicet illud ageretur, in testimonium aduocat. neque videt vir eruditus, *Gnifones*, eo pacto, non, *Gnifos*, debuisse dici. quod homini mihi amico temere excidisse doleo. idem certe Suetonius de M. Pompilio loquens: *Cum se in vrbe nasci solum Antonio Gnifoni, sed ceteris etiam deterioribus postponi videret, Cumas transijt: Gnifoni, dixit, non, Gnifos, quanto rectius fecisset Canterus, si littera non dico mutata, sed vna duntaxat virgula immutata, Arnobium de Niso loqui monuisset, & illa Suetoniana abstinuisset ponere! Nisum certe in arte eadem claruisse Sosipater Carisius, Vellius Longus, Seruius Honoratus, Priscianus, illius auctoritatem sequi non verentes, satis magno sunt argumento. Et ne in re manifesta vel le diucius morari videat; vnum atque alterum*
ex ijs,

Arnobius li.
I. aduersus
Gentes.

ex ijs, quos nominavi, adducā in medium, voce id, quod dico, certius cognoscatur. Priscianus lib. x. *Vngo quidem Nisus, & Papirianus, & Probus, & vnguis quam vngi dicunt facere praeteritum; Carisius vero vngi tantum.* Velius Longus: coniux sine a patat, Nisus artigraphus esse scribendum, quoniam in genitivo casu facit coniugis. mihi autem videtur non euehendam exinde litteram, qua sonus enunciationis exprimitur, nam quamuis asserat non esse onerandam superuacuis litteris dictionem: ego tamē non frandendum aestimō sonum suis litteris, quibus integer & plenus auribus intimatus. Hactenus Velius, plura non addam, haec enim hominibus non stolonibus, verbo suffecerit indicare. Supplebit capiti quod deest, quintus grammaticus. quod tamen cū infami nominis eius ad posteritatem memoria, magis quam honore fiet. sed profecto metuitur hominis arrogancia, qui M. Varronem porcum appellare non dubitarit, secūque & natus & moriturus esse litteras iactarit, vt, quae de eo scriptae sunt, recte ab omnibus intelligantur: neque villo verborum inuolucro flagitiorum sordes obtegatur. Est is, quem dico, Q. Remmius Palaemon, de quo ita Suetonius: *Maxime flagrabat libidinis in mulieres, vsque ad infamiam oris: dictoque non inficeto notatum ferunt cuiusdam, qui, cum in turba osculum sibi ingerentem, quamquam refugiens, evitare non posset: Vis tu, inquit, magister quotiens piffinantem aliquem vides obliquere? quae verba, vt hodie sunt, recte interpretes Lusitanus suo more deprauare, & in aliam plane formam vertere flu- duit, sic enim scribit: *Lego vsque ad infamiam orationis. sic etiam Cicero optior, orationem accepit, ita**

Sueton. in Palaemone.

Ant. Mureti
 varia Lectione
 LIII
 28

enim legendum etiam illa, quae sequuntur, prope de-
 clarant: dictoque non inficeto. Audio censorem
 cui tamen, in hoc lustro, ne quis auscultet, & scri-
 ptorem optimum Lusitanicis quisquiliis inqui-
 net, tribus, quod sentio verbis, explicabo. Dico
 igitur rectam esse eam, quam primo loco posui,
 scripturam: neque vllius emendationis Luita-
 tanicae indigere. quod vel dictum illud non ni-
 mis mehercule inficetum satis probabit. quod,
 siue vulgus, siue alius nescio quis illius est auctor,
 à Cicerone mutuatus videri potest, cuius illa sunt:
*Hanc tibi legem Sex. Clodius scripsit spurciore lin-
 gua sua. Sexte noster, bona venia, dic, quoniam diale-
 cticus es, & hoc quoque lingurris. Et: scilicet tu hei-
 luoni spurcissimo, praegustatori libidinum tuarum Sex.
 Clodio socio tui sanguinis, qui sua lingua etiam soro-
 rem tuam à te alienavit.* Intelligit nimirum uterque
 turpitudinis genus nobis non nominanda quod
 Graeci γλασσοχορτοειν dicere consueverunt. de quo
 poeta Saloninus nimis sane frequenter multa.
 Addam Aelij Lampridij locum, quod eum in po-
 sterioribus editionibus, harum rerum ignoratio-
 ne, deprauatum esse constet. Commodus concubi-
 nas suas sub oculis suis stuprari iubebat: nec irruen-
 tium in se iuuenum carebat infamia, omni parte cor-
 poris atque ore in sexum utrumque pollutus. scripse-
 runt illi: omni parte corporis augustiore. quod au-
 tem ait, ore in sexum utrumque pollutus: primum
 ut fellatorem, deinde ut vitio, de quo loquimur,
 obnoxium, Commodum traduci. Quae tamen
 superiorum locorum interpretatio, si cui nimis
 praetextata, & meis moribus minus digna esse
 videatur: Achillem Statium, qui suis me ineptijs
 F & pra-

Lampridius
 Commodus.

& prava scriptores bonos corrumpendi libidine,
huc coegit descendere, meminerit accusare.

Nimium quantum. è Cicerone & Agellio
glossemata sublata. Cicero alibi
purgatus.

CAPVT. XII.

MULTA sunt in Cicerone, quae, à fingenti
uari eius eloquentia, & omnem in partem
absoluta, vehementer dissideant: neque ab
alioquam qui omnino in praeclaris illius
operibus sit nospes, pro Ciceronianis habetur.
Non iam loquor de prodigijs illis, in
librarijs, siue alioqui hominum, qui sibi
nimium didicisse videntur, erroribus: qui nimis
sane multi etiamnum diuinos illos libros ob-
scurant: sed de ijs, quae ex Grammaticorum le-
midocorum interpretatione primum nata, et
deinde librorum adiecta, postremo in ipsa Ci-
ceronis verba incurrerunt; & longo tempore
nemine deprehensa, sefellunt. Cuius olim
mori meus Lipsius sagaciter mediusfidius non
nulla est odoratus, & diligenter indicauit. De
hoc genere erit, quod hoc capite asseram: ne-
que ab ijs, qui Ciceroni, saepius ad incudem re-
uocato, nihil ad perfectionem posse accedere
gloriantur, animaduersum est. verba Cicero-
nis lib. iij. de finibus sunt: *Quid Zeno? porro
haec esse dicit, nec ea ratione villo modo posse rursus
sed differre inter honestum & turpe nimium quan-
tum, nescio quid, immensum. vbi posteriora verba,
nescio quid immensum, deierare liber non esse Ci-*

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIB
28

ceronis, sed alterius, nescio cuius: qui, ut iam
 saepe dixi, ea ad nouum illud & plerisque inso-
 lens loquendi genus, *nimum quantum*, expli-
 candum, margini adscripsit. Et primo quidem
 ut fons erroris quasi digito monstrum, erat
 qui cum illud, *nimum quantum*, non satis in-
 telligeret, ad oram libri annotaret, *nescio quid*:
 quo se eorum verborum vim fatetur ignora-
 re. accessit alius non paullo, ut sibi videbatur,
 doctior, qui, ut superioris hominis consuleret
 inscitiae, adiecit, *immensum*. eam enim illius
 locutionis notionem innuens. *max utrumque*
 pro Ciceroniano receptum est. quod sane me
 suadente, & veterum librorum suffragio appro-
 bante, illuc, vnde profectum est, relegabitur; &
 Ciceronis ita scribentur: *sed differre inter hone-*
stum & turpe, nimum quantum; inter ceteras res
nihil omnino inderesse. Quod glossema, ex
 aureolis illis de finibus libris amandauerim; vo-
 lo aliud, eadem tamen occasione natum, ve-
 lut monstrum, in Agellio exponere, & verum
 eius parum tollere. Historia est Phocionis Pe-
 ripatetici super Domesthene & Laide meretri-
 ce. *Lais*, inquit, *Corinthia ob elegantiam venusta-*
temque formae grandem pecuniam demerebat; con-
uentusque ad eam ditiorum hominum ex omni Grae-
cia celebres erant: neque admittebatur, nisi qui dabat
quod poposcerat. postcebat autem illa nimiam quanti-
tatem. quae postrema verba interpretatio fue-
 runt eorum, quae Agellius ponderat. Et sane
 in libro Bussidiano longe aliter haec sunt scri-
 pta, & vnde veram ean esse, quam dico, lectio-
 nem, cuius etiam plane caeco, manifestum erit.

Cicero lib.
 IIII. de
 Finibus.

Agell. li. I.
 cap. VIII.
 ut vulgo. na
 in libro Bus-
 sidiano liber
 VII.

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LII
28

L. CARRIONIS ANTIQ. LECT.

in eo igitur libro est: *poscebat autem illa nimium, quantum vix dari poterat.* quis iam est, qui non videat, sit licet, Tiresias, primum Agellium illa Phocionis, ἀμύχανον ὄγον aut certe ὑπάρχον ὄγον interpretem scripsisse, *poscebat autem illa nimium quantum?* mox, ut ad mulctra muscas, ita ad verba parum intellecta varios emendatores accessisse? quorum partim, *nimum quantum, vix dari poterat:* alij, *nimiam quantitatem,* emendarint, superest ut eadem illa verba in Oratorem ad Marcum Brutum, unde exciderunt, restituatur. Huius generi variationis spergentur etiam tales, qui in dicendo mirum quantum valent. nam & ibi, *nimum quantum,* veteres libros repraesentare, Lambinus testatur; & vero ego in optimo illo Gymnasij Louanienis codice, ita sese rem habere, comperi; quamquam & prior illa loquendi ratio non est ignota Graecis.

Cicero Oratore ad Brutum.

De eadem loquendi ratione apud Terentium disputatio: eiusdemque Terentij castigatio.

CAPVT XIII.

POTERANT & ista cum superioribus coniungi, & eodem capite concludi: nisi illud esset certorum hominum fastidium, ut in nullo descriptionis genere prolixitatem, quam in isto patiantur aegrius: maerentque vnam duntaxat, eamque tenuem vnius altius libri maculam vnius capitis compendio purgari, quam eodem capite paullo prolixior vel decem tolli. quibus si quando copia sum molestus; eorum arbitrij rem facio, ut vnum caput vel in decem partes tribuant, & quem cuique velint terminum, quam etiam libet

incriptionem donent, quamquam quae isthaec est nausea, varias scriptorum emendationes si capituli vnius atque alterius intervallo disinguntur, volentes legere, easdem, si eadem serie comprehenduntur, auerfari? sed tamen, vt dixi, his lezebus, sibi quisque statuatur quod volet. quae sibi quisque statuerit; mihi volenti fecerit. Locus est Terentij Phormione, vitij & erroris manifestus; neque tamen indicem hactenus inuenit aut vindicem. cuius ego quidem index ero; vindex certe conabor esse.

Get: A primo homo insanat. C. ceda, quid p. pulat? Terent.

G. quid? nimium, quantum, libuit. C. dic. G. si quis Phorm. G. daret Ex. edito.

Talentum magnum.

sic hodie in optimis Mureti, Fabricij, Riuij, Faer-
ni, editionibus versus, eadem etiam personarum
distinctione, concipiuntur. non recte, si recta est
Donati eos versus interpretari volentis haec an-
notatio: *Quid? nimium, quantum libuit. apud quos-
dam diuersae personae cum verbis singulis.* quae
verba cum superioribus illis, mea opinione, pa-
rum conveniunt. neque enim fuerunt, credo, qui
ita legerent:

quid? G. nimium. C. quantum. G. libuit.

quod est necesse, si vera est ea, quae vulgaris est
scriptura: & tamen illud, *libuit*, sententiam eo pa-
cto habebit nullam. quid? quod Celsus apud Ca-
rissum plane *nimium quantum*, legerit? & illud ac-
ceperit, *vti, mirum quantum, inc. dibile quantum?*
licet, inquit Carissus, *quidam sic legant, vt nimium-*
seruus dicat, quantum vno senex. Constat ergo nec
Donatum aut Celsum, nec ipsum Carissum illud,
libuit,

libuit, agnoscere; sed versus Terentij ita legere:

C. quid? G. nimum quantum C. dic. G. si quis daret.
quo tamē modo versus, qui hic sunt senarij,ulto
breuiores erunt. atque hoc scilicet illud fuit, quod
non apud tibicinem versui suffulciēdo bonos illos
viros quaerere coegit. nos quod Terentium scri-
psisse opinamur, & ex Grammaticorū verbis do-
ratissimus, proponamus. scripsit igitur Terentius:

C. quid? G. nimum quantum. C. quantum? G. si quis daret.

Illud autem posterius, *quantum*, vel à librarijs, ver-
ba geminare non cōsuerunt, vel ab ijs, qui superio-
ra illa verba minime intellexerunt, & hoc super-
fluum esse existimauerunt, omitti potuit. Vidē-
mus nunc quid illi sibi voluerint, quos diuersis
personis singula verba attribuisse ex Donato &
Carisio cognoscimus. igitur illi scribebant:

C. quid? G. nimum. C. quantum? G. quantum?
C. dic. C. si quis daret.

sic enim singulis personis singula dabūtur verba;
& optime serui, quid herō sit dicturus, haesitans
& quaerens, hērique seruum vrgentis affectus
expmetur. neque mihi ea distinctio priorē illa,
vel tantillo deterior esse visa est. Vt vult; veram
& germanam eius loci à tot magnis viris praete-
riti, neq; satis intellecti, scripturam inueni. quod
ni ita fiet, sponsonem facere sum paratus & non
quingenta ex legē, sed quingentos asses apud
pontificē deponere. Certe doctissimo & amicis
Lipso, cū de superiore Ciceronis loco in eius *Isc-*
no differeremus, & ille Terentij versus eodem vi-
deri pertinere diceret, emendationem meam me
probare memini. quod multo etiā magis verū esse
mihi

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

mihī persuadere coepi, postquā amici mei Theodori Pulmāni, praeclare de his studijs meriti, librū veterē cōtigit inspicere. in quo diserte scriptū est:

G. quid? nimium. D. quantum? G. quantum libuit. D. dic. G. si quis daret.

lectione, si vox illa, *libuit*, eijciatur, omnino recta. nam quod ibi personarum est discrimen prorsus retineri debet: & quae vulgo Chremeti tribuitur Demiphoni dari. quod sane in altero etiam Pulmanni libro conseruatum est.

Sulcatis credere terris. Vsurā sorte maior. nescimur auro. arcu teloque. agitata pectora in vsus. non contenta domo. inter medios prensare meatus. Manilius correctus. & de quodam loco coniectura.

CAPVT XIV.

N VNVQVAM operam Manilio dare parcam, dum mea tamen illi vtilis esse poterit. nullū enim tam leue ab eo vitium auferri potest, quod non & meliorem & intellectu faciliorem faciat poetam, satis alioquin per se, ijs qui Mathematicas disciplinas non attigerunt, difficilem. quis enim non rectius intelligat, quae emendauimus;

Seminaque in faenus sulcatis credere terris,

Vsuramque sequi maiorem sorte, receptis

Frugibus innumdis, atque horrea quaerere messi:

Manilius
lib. v. vers.
CCLXXIV

quam ea quae sunt vulgo?

Seminaque in faenus sulcatis reddere terris,

Vsuramque sequi maiori sorte.

item quod sequitur;

Quod solum decuit mortales nosse metallum:

Nulla famēs, non vlla forent ieiunia terris:

ibid. vers.
CCLXXVI

F 4

quam

quam vulgare illud?

Ibid. vers. cccxvi. Quod solum docuit mortales nosse metallum, exiguum est,

— tectique auro iam vescimur auro: cum quo fit;

— tectique auro iam vescimur aurum: neque tamen contemnendum. ut nec illud infra:

Ibid. vers. ccc. Hectoris ille faces, arcusque & tela fugavit, quod corrigintus;

Hectoris ille faces arcu teloque fugavit, at vero paucis abhinc versibus, quod proximum est;

Sollertes animos, agit & aequae pectora fundet, Et jinget varijs nec deficientia curis.

Nec tentata domus, populi sunt illa ministra, Perque magistratus, & publica iura feruntur: sine nostra correctione nequit intelligi, quae talis est:

Ibid. vers. ccc. Sollertes animos, agit aequae pectora in usus Effinget varios, nec deficientia curis,

XIIII. Nec contenta domus, populi sunt illa ministra, Perque magistratus & publica iura feruntur.

quo quid apertius? quid elegantius? Constat nos igitur operam non ludere, si quando poetae illi manum admovent. lubet alios, eosque perturbatos admodum versus proponere, & conjectura nostra conari emendare:

Ibid. vers. ccc. LXIIX.

— aut bellum indicere mundo, Et medios inter volucrum pensare meatus:

At nitidos clamare suis ratione sedentem,

Pascentem nec spero fugentia ducere lina.

credo poetam, si reuiuisceret, nisi probe, quid scripsisset, memoré, ex his verbis, aptam vllam sententiam non posse elicere. liber Gemblacensis: Et mo-

Ant. Muretina
Varia Lectorum
LIII
28

*Et medios inter volucres pensare meatus,
Aut nitidos clamare suis, ramoue sedentem,*

Pascentemue super surgentia dicere vina.

correctum in eodem, vt in plerisque illius biblio-
thecae libris:

Aut nitidis damnare suis, ramoue sedentem,

Pascentemue super surgentia deicere vina.

suspicio legendum; neque fat scio, si cui meam
suspicionem probare potero, quae mihi tamen,
quod in meis rarum est, hoc quidem tempore nō
admodum displicet: suspicor, inquit, legendum:

Et medios inter volucres pensare meatus.

Aut nitidis damnare suis, ramoue sedentem

Pascentemue super surgentia deicere vina.

interuallum illius, deicere, nisi me iudicij fallit, er-
roris culpam sustinet: & clamare, à librarijs extu-
dit, cum, dicere, scriptum esse opinarentur, de quo
tamen per me quiuis iudicabit, vt vult.

*Post-principia. viaticum. Q. Claudij Quadriga-
rij insignis defectus, & alter M. Varronis,
suppleti.*

CAPVT XV.

SCRIPTOR *Noctium Atticarum*, siue is Au-
lius Gellius est, siue, quod veteribus libris,
omnium eorum qui illum nominarunt, affirmā-
tibus & ipsi Prisciano magis credo, Agellius; ver-
ba quaedam cum primè elegancia è libro primo
Claudij Quadrigarij, vt noua & aetate M. Tullij
Ciceronis ac deinceps rarissima, lib. xvij. recen-
set: ijsque vel laudis vel culpae notam apponit. quale
est, *viaticum*. quod illustris ille historicus, pro fa-
cultate

Agell. lib.
XVII. c. II

cultate magna, si Agellio credimus, & apparatu magno, noue posuit. verba quidē ipsa Quadrigarum, vt ibi leguntur, eius rei fidem nobis nullam faciunt, sic enim perscribuntur: *Simul forma, factis, eloquentia, dignitate, acrimonia, confidentia, pariter praecebat, vt facile intelligeretur magnum viaticum.* Igitur si id, quod dicit Agellius, ex hac oratione necesse est colligere: magis est necesse, vt locum mutilum esse, verbis aliquot, quae eam sententiam eijcerent, omisissis, intelligamus. quo enim illud? *vt facile intelligeretur magnum viaticum.* aut quae eo illius est, quam diximus, significationis nota? ne multis, addiderat ex eodem Quadrigarum libro Agellius, *ex se atque in se, ad rem publicam euertendam habere.* atque ita olim scripserat: *simul forma, factis, eloquentia, dignitate, acrimonia, confidentia, pariter praecebat; vt facile intelligeretur magnum viaticum ex se atque in se ad rem publicam euertendam habere.* quae verba ex libro Bullidiano addita, quod ille volebat, confecerunt, & viaticum, pro apparatu & facultate ab historico positum esse, declarauerunt. Varro quoque verba aliquot, quae lucem hactenus videre timuerunt, ex eodem illo libro, quod capituli huius in scriptio pollicetur, restituamus. Varro Sisenna vel de historia:

Agell. lib.
XVI. c. X

Quod si non horum omnium similia essent principia: susque deque esset. scribe. Quod si non omnino similia essent principia ac post principia: susque deque esset. sic idem alibi Varro: Hae aut non discimus, aut prius desistimus quam intelligamus cur discenda sint. Voluptas autem vel utilitas talium disciplinarum in post principijs existit, cum perfectae absolutaeque sint: in principijs vero ipsis, ineptae & insuae.

Idem lib.
XVI. cap.
XVII.

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
25

& insuaves videntur. Atque ita quidem capituli huius inscriptioni satisfacimus.

De locis aliquot, Plauti Rudente iudicatum.

CAPVT XVI.

RVDENTE, in faceto illo Sceparionis & Ampeliscae colloquio, cum eam sacerdos Veneris aquam è proximo peteret iussisset, & illa iam apertis vicini foribus Sceparioni, quamobrem esset missa, vellet exponere:

Ad vos inquit, inquit, venio. at nequam seruus adhinnire iam ad lepidam ancillam incipies, & paulo familiarius eam tractans, respondet:

Accipiam hospitio si mox veneris,

Item vt affectam. nam nunc nihil est qui te inanē. suspicor scribi oportere, personis etiam, vt ponam, distinctis:

Am. Ad vos venio. Sce. accipiam hospitio si mox

veneris

item vt affectas. nam nunc nihil est qui te inanē.

Nequior enim & liberior est seruetia. Si mox, inquit, ad me veneris; praestabo tibi officium & hospitium, quod praestari sexus vester amat, & quod tacita petis. nam vt nunc res est, parum habeo, qui te inanem & sitientem expleam. id enim verbum postremum Plautus modestè reticuit. quanquam cum alijs libris sit, *qui te maneam*, de scripturae veritate dubito. neque sat scio an legi possit, non nimium ab illo, *inanem*, recedendo, *qui te inueni*. & ne quid dissimulem, scribi mallet: *si nox venis*: id est, noctu. quomodo verum illum Asinaria elegantissime restituit Lipsius:

Ph. Quo

*Ph. Quo nunc abis? quin tu hic manes? A R. vix
voles manebo.*

qualis etiam illa xii. tabularum lex est:

SI NOX FURTVM FACTVM ESCIT,
SI HOM ALIS OCCISIT; IOVR
CAISVS ESTO.

de quo in commentario ad leges Decemvires
plura scripsimus. Scena cuius initium: *Qui sunt.*

— *verum quicquid fuerit.*

Comiter fiet à me, quo non copia valebit.

sententia postulat, ut legamus; quod mea, aut, quod
proprie abest à vulgari lectione, quod nostra copia
valebit, id est; quantum potero sciueroque, antea
etiam dixerat:

— *egomet vix colo vitam,*

Veneri cibo meo servio:

& haec continuo fuerat subiunctura, nisi eam in-
terpellasset Ampelisca. error ex compendio lite-
rarum; nra, quod illi in, non, mutarunt. Plautus
Mercatore:

Quin si imperes tu mihi, ego faciam, facere certum;

Pro copia & sapientia quae te velle arbitrabor.

id est, ut sese ferent res, fortunae, & sapientia, sub-
dit enim Lyfimachus:

Laboriosi nihil tibi quicquam operis imperabo.

sed ad Rudentem. Scena, cuius initium: *Cupio
aedepol.*

*Omnia isthaec ego facile patior dum hic hinc à
me sentiat.*

scribendum videtur:

*Omnia isthaec ego facile patior, dū hic à me sentiat.
voce illa, hinc, quae nihil nisi glossema est, eiecta.
sequitur enim:*

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

Dae. Atqui nunc abs te stat verum hinc tibi testi-
monium.

eadem scena:

Ubi ego dicam, quicquid inerit nominatim, tu mihi
nullum ostenderis.

scribe: nullus ostenderis. ratione loquendi Plauto,
Terentio, alijs, domestica.

Legirupio. Legirupa. Palaestra. Plautus Ru-
dente de opinione correctus.

CAPVT XV

QVONIAM vero audere coepi, & semel
quid ingenio & coniectura in Plauto per-
sim, experiri: pergam porro in eadē fabula vnum
atque alterum locum tentare, & quid suspicer,
explicabo. quanquam hic nisi de opinione certi
nihil dicam. scena cuius initium: *Est e Phano.*

Lo. istuc volueramus, iube modo accedat prope

Dae. *Tun Legirupionem hic nobis cum Dis face-
re postulas?*

corruptus loctus à verbis, & personis. legendum:

Lo. istuc volueramus, iube modo accedat prope

Hunc legirupionem. Hic nobiscū Dis facere postulas.

Dae. *pugnum in os impinge.*

loquuntur videlicet Lorarij collocati vt à mu-
lierculis vim lenonis defendent. Et, finite, in-
quiunt, accedere propius si audet hunc perfidum,
conuersique deinde ad lenonem irridendum,
Quid est ò bone? an hic ad templum Veneris no-
biscum dijs sacrificare voluisti? legirupio, leno
vocatur, & legirupa, ab eodem saepius supra. sce-
na, *Pro Cyrenenses.*

—frandis

—fraudis, sceleris, parricidij, perurij
 Plenus, legirupa, impudens, impurus, inuerecun-
 dissimus.

& Persa. Scena; Veterem:

—animus haud induci potest, eum
 Esse craem & fidelem & bonum, sed Legirupam,
 quidem ni det in publicum
 Timidium.

Iam quod ad loquendi genus attinet, quod igno-
 ratum huic loco fraudi fuit, tale est, quale illud
 Mercatore. Scena: Diuum.

Tam amicam. Q. quid eam? En. ubi sit ego scio.
 & sexcentis apud eum locis alijs. facere autem, pro
 sacra facere, pueri principes iam iuxta cum pae-
 dogis suis norunt. eadem fabula. Scena; Utrum:

Palaestra. Lor. quid ais? La. apage controuersia est
 Haec equidem palaestra quae respondit, non est mea,
 iudico scribendum:

—La. absque controuersia est
 Haec equidem palaestra, ut ludat videlicet in
 ambiguo nomine palaestrae. certe enim vera pa-
 laestra erat illa, in qua duo lorarij cum clauis a fene-
 destriati erant ad demulcendum caput lenonis.
 respondet igitur leno: Haec quidem vestra palae-
 stra est, quam nihil moror; ego ancillam meam
 appello.

E Manilio compluria vitia sublata.

CAPVT XVIIII

MANILII lib. v.

Manilius
 li. v. vers.
 CCC
 LXXIIX.

Quin etiam linguas hominum, sensusque
 docebit

Aerias volucres noua qui commercia ducet.

Verbaque praecipiet naturae lege negata.
quid illud; noua qui commercia ducet? aut quo re-
ferendum? scribe:

Aerias volucres, nouaque in commercia ducet
mox: Ipse deum Cygnusque colit vocemque sub illa. *Ibid. vers. cccclxxx*

postulat iententia, & scripsit Manilius:
Ipse Deum cygnus condit, vocemque sub illo.

deinde paucis infra versibus.
Qui gestant caueis volucres ad iussa paratas,
quarum omnes paruo consistit pascere census. *Ibid. vers. ccc. xxv.*

obscurū est, & Delium natatorē opus habet, quod
ipsa meridiana luce erit lucidius, si scripseris;

Qui gestant caueis volucres ad iussa paratas:

Quorum omnis paruo consistit pascere census.

neque mehercule plebiscitum aequē scitum est,
atque haec emendatio. subinde:

Cum venit in regione tuae Capricorne figurae,
Non inimica facit serpentum mendra creatis; *Ibid. vers. cccxc.*

Accipiunt finibusque suis, peploque fluentis,

Osculaque horrendis iungunt impune Venenis.

versus tertius à me nequiuit emendari. liber
Gemblacensis:

Accipient finibusque suis peploque fluenti,

Osculaque horrendis iungunt impune venenis.

& illa quidem, accipient, iungunt, recta sunt. de fini-
bus aut finibus, quid faciam? quid? lembis, lumbis,
aut quid simile? de liberando non censeo.

post:

Aut immota fixens in tergum membra, latusque, *Ibid. vers. cccc. xxvii.*

Non onerabit aquas, summissaque accubet in undis.

Pendebitque super totum, sine remige, pontum.

Illis in ponto iocundum est quaerere pontum.

emenda ex veterē libro.

—*summisque accumbet in undis*
 Pendebitque super intum sine remige. votum est
 Illis in ponto. iocundum est quaerere pontum;
 Corpora qui mergunt undis, ipsumque sub antri
 Nere, & aequoreas conantur visere Nymphas.
 infra etiam locus est mirifice prauus, qui, cum ad
 eos proprie pertineat, qui sibi ex scriptis famam
 conseruiunt, boni ominis causa à me tentabitur, &
 fortasse an restituatur:

Ibid. vers.
 cccc
 lxxvi.

Et si tanta operum vires commenta negarint;
 Externis tamen aptus erit, nunc voce poetis.
 Nec satyro gustu, referetque affatibus ora,
 Et sua dicendo faciet, solusque per omnes
 Ibit personas, & turbam reddat in imam.
 emendo:

Et si tanta operum vires commenta negarint,
 Hesternis tamen aptus erit, nunc voce poetis,
 nunc tacito gestu: referetque affatibus ora,
 & sua dicendo faciet, solusque per omnes
 ibit personas, & turbam reddet in vno.

si, inquit, cum Menandro, alijsque veteribus pa-
 ria facere non poterit: at saltem recentioribus
 quacunque ratione aequabit, illud autem, *exter-*
nis, pro, *hesternis*, multo locis scriptores depraua-
 uit, vt alibi docemus. tertio versu liber Gembla-
 cenlis; *tantum gestu*: correctum in eodem; *tanto*
gestu. hinc scribo: *tanto gestu*. post in doctissimo
 illo de Andromeda carmine:

Ibid. vers.
 10111.

Servatur tamen in poena vultus, que pudor que,
 Supplicia ipsa & cont. nivea cervice reclinis
 Colliter ipsa suae custos est sola figurae,
 Desfluere sinus humeris fuditque lacertos
 Vestis, & effusi scapulis haesere capilli.

Ant. Muret
 Variae Lectiones
 LIII
 28

Ter circum Halcyones pennis plausere volantes.

Scribe à me :

Servatur tamen in poena vultusque pua. que

Supplicia ipsa decent. niuea cervice recumbis.

Molliter ipsa sua custos est sola figura.

Defluxere sinus humeris; fugit que lacertos

Vestis, & effusi scapulis haesere capilli.

Ter circum Halcyones pennis planxere volantes.

emendationis certa veritas omnibus se confestim
probat: neque aliorum argumentorum eger.

*Lucretij locus à Crispino imitatus. Catullo
sua scriptura servata; Sallustio
& Nonio recedita.*

CAPVT XXX.

VERSVS est Lucretii lib. I. de rerum
natura;

Herculis antistare autem si facta putabis.

qui mihi quidem à Crispino mutuatus esse vide-
tur. quem in Heraclea scripsisse;

Divinis virtutibus antistas Alcides,

Fabio Fulgentio, in Expositione sermonum an-
tiquorum cum testimonijs, referente cognosci-
mus. certe eodem uterque versus pertinet. qui
facit ut mihi nunciorum in mentem veniat, qui
carmine illo Catulli ad Veranium;

Antistes mihi milibus trecentis,

pertinacissime, vulgarem scripturam submouen-
dum, & alienam substituendum contendunt, le-
gentes:

Antistans mihi milibus trecentis.

G quam

quam eorum impudentem temeritatem satis ne-
 queo mirari. primum enim Palladij Fusci haec
 emendatio est, qui, vt scriptorum eius aetatis ca-
 pitus erat, homo doctus ante centum aliquot an-
 nos Catullum satis diligenter scripsit. igitur ea,
 vti alicuiam, neque à se inuentam in suos illos in-
 dices futorum plenos, conijcere nequaquam de-
 bebant. Deinde, quod caput est, non video quid
 istac mutatione opus esse possit, cū prior illa scri-
 ptura in omnibus libris religiose hactenus con-
 seruata, alia illa nihilo sit deterior, immo, nisi val-
 de iudicans fallor, etiam melior, & quae magis
 antiquam illam Catulli doctrinam respiciat. Cur
 enim, si Romanae, *antistans milibus*, dicitur; non
 eodem etiam loquendi modo nō tantum Gram-
 maticae, sed etiam Latine, *antistes milibus*, dicitur;
 sed nos grammaticorum ineptijs valese iussis, id
 quod dicimus, melioris Latinae linguae aucto-
 rum testimonio confirmatus. Sallustius certe,
 quem nemo, credo, et minus idoneum testem nō
 admitret, historiarum lib. 11. quod aemulari-
 ta recte dicitur, *aemulus facta*, dicere non dubita-
 uit. verba sunt: *Sed Pompeius à prima adoleſcentia
 sermone fautorum, si similem fore se credens Alexan-
 dro regi, facta consultaque eius quondam aemulus
 erat.* sic enim duobus apud Nonium Marcellum
 locis scribi oportet, cum vno, *aemulatus*, legatur;
 altero vero verba illa, *facta consultaque eius quon-
 dam aemulus erat*, non recte considerentur, iam o-
 lim monui in meis ad historias Sallustianas scho-
 lijs: quae annos decem solidos in typographorum
 officinis iacuerunt; & aīno, cum minime erat
 necesse, non sine multis erroribus in lucem pro-
 dierunt.

Ant. Muret.
 Varia Lectione
 LII
 28

dierunt. Igitur, vt in eo, à quo incoepi, finiam; Ca-
rulli scripturam, vt ne mutemus & huiusmodi
elegantiarum vestigia in veteribus scriptori-
bus sedulo obseruemus, curae nobis esse debe-

*Cinnae suus versus restitutus. Eiusdem duo di-
spersi olim, nunc coniuncti. Nonius & Isidorus
correcti. Mureti opinio confutata.*

CAPVT XX.

MAGNUM M. Antonij Mureti ingenium
acre in illustrandis veterum scriptis iudi-
cium: accuratae commentationes. quae tamen illi
cui cognoscendae sunt, ea vtatur cautione, sua-
deo, quam idem ille in Petri Victorij, hominis
primi, & in hac scriptione signiferi, libris seruari
praecepit: vt eius quod dicitur potius, quam qui
dicit, habeatur ratio, ne videlicet adolentes pa-
rum cauti, tantorum virorum auctoritate mo-
ueantur, nullumque discrimen faciant; neque, vt
ait Lucilius, signent alba lineae, praesertim cum
videamus cottidie, homines à natura & vsu pru-
dentes, & qui in istis meliorum disciplinarum stu-
dijs familia creduntur ducere, ita saepe quid hu-
manum pati, vt sui penitus obliui esse, & illis potius
temeritatis, quam imperitiae scribenda dica vi-
deatur, Hoc mihi nunc ex o in mentem venit,
quod videam, Casallo, versum alienum, nulla
quidem Mureti culpa, sed ea, quam dixi, creden-
di facilitate esse obiectum; in eoque adulterinum,
pro vero & germano retineri. Muretus, quod post
illum versum;

G 2

Candi-

Candidaque intorti sustollant vela rudentes,
 talium spatij in veteribus quibusdam libris su-
 ne esse animaduertetur; quantum vni versui scri-
 bendo satis esset: & Nonium, quo loco de vaso-
 rum generibus differit, ita videret scribere: Car-
 chefia; *Summa pars mali, id est, foramina quae sum-
 mos mali funes recipiunt.*

Catullus:

Lucida qua splendent summi Carchefia mali.
 leuiter suspicabatur, eum forte versum, qui à No-
 nio citaretur eo loco desiderari; atque ita legen-
 dum esse:

Candidaque intorti sustollant vela rudentes,
Lucida qua fulgent summi carchefia mali.
 quam cōiecturam, licet ipso Mureto iudice, val-
 de ambiguum & tenuem: plerique tamen eo-
 rum qui postilla Catullum ediderunt, ita probare
 vix sunt, vt ulterius ne quaerendam quidem iu-
 dicarint: eumque statim versum pro Valeriano
 agnouerint. gemino mehercule vitio, cum vni
 quod suum erat, ademerunt; & alium in vitum
 etiam aliena possidere, mala fide, cōegerunt. Pri-
 mum enim versus à Nonio laudatus, si libris No-
 nij manuscriptis creditus, (nam à veteribus vul-
 gatis poetae nomē abest.) Heluij Cinnae, nō Ca-
 tullus est. Nonius enim Catulli & Caesaris aucto-
 ritatē vacillare scripsit: & quae de Priapeis alte-
 rantur, cuius ea sint; alius erit dicendi locus.
 deinde Isidorus Hispalensis, quem pleraque è ve-
 rustissimis excerpisse constat, libro xviii. de
 verborū & rerum originibus (hic enim ipse no-
 minat) constanter tribus antiquissimis adstipen-
 tantibus libris, hoc carmen, vt Cinnae agnoscit: quan-

Nonius
 cinis.

Ant. Mureti
 varia Lectorum
 LIII
 28

quanquam in eo vulgato, illud non recte scribitur :

confulgent alti carceria mali.

Iam vero, ut illi certum aliquem locum huius sui tentarunt dare : sic nos, non paulo, uti credo, certius, idem tentabimus. Dico igitur versum, quem modo attulimus, quemque illi Catullo etiam inuito donauerunt ; esse Cinnae : & hoc carmen,

Atque anquina regit stabilem fortissima cursum
ab eodem Isidoro allatum, sibi proxime adiunctum habuisse. est enim anquina, Isidoro & Nonio Marcello testibus, fupis, quo antenna ad malum adstringitur. non ergo dubitandum est, quin ita olim Heluius Cinna in illo nouem annorum opere scripserit :

Atque anquina regit stabilem fortissima cursum

Lucida qua fulgent summi carcheja mali.

Et sane, ut ille Catulli locus minime sit integer, quod vix adducor ut credam : nemo tamen non videt, hanc vtriusque versus coniunctionem alia illa, quomodocunque tandem exponas, esse meliorem. qua de re doctorum hominum iudicium, & ipsius potissimum elegantissimi Muræti, expectamus.